

Kormorán malý (*Microcarbo pygmaeus*).

Kormorán malý v Karlovarském kraji

Pavel Jaška, AOPK ČR, Regionální pracoviště Správa CHKO Slavkovský les

Kormorán malý (*Microcarbo pygmaeus*) je u nás málo známý příbuzný většího, mezi rybáři nechvalně proslulého, kormorána velkého (*Phalacrocorax carbo*). V Evropě hnízdí zejména na Balkánském poloostrově, na pobřeží Černého a Kaspického moře. Areál rozšíření zasahuje až na Blízký východ a do střední Asie. Největší hnízdiště v Evropě nalezneme v deltě Dunaje (web1).

Od druhé poloviny devatenáctého století docházelo u kormorána malého ke snižování početnosti. Strmý úbytek byl zaznamenán v padesátých letech století dvacátého. Pokles stavů v některých zemích pokračoval až do devadesátých let. Klíčovou roli sehrálo zmenšování a zánik vhodných hnízdišť a zimovišť. Jmenovat lze zejména degradaci a odvodnění mokřadů nebo regulaci velkých nížinných řek. Pronásledování, úhyny v rybářských sítích, rušení na hnízdištích nebo zátěž těžkými kovy a pesticidy mohou také

představovat různě významné faktory (Crivelli et al. 1996).

Postupně však docházelo k obratu a populace se začala obnovovat. Cílená ochrana mokřadů a přímá druhová ochrana zejména v Bulharsku, Rumunsku nebo Řecku přinesly své ovoce. V posledních dekádách druh expanduje severozápadním směrem. Po roce 2000 dochází k nárůstu pozorování ptáků ve střední a západní Evropě. Nejvíce pozorování spadá do doby od srpna do ledna, tedy mimo hnízdění (Ławicky et al. 2012). I hnízdní areál se však rozšiřuje, což můžeme pozorovat zejména v Itálii a Maďarsku (Keller et al. 2020). Od roku 2007 začal kormorán malý hnízdit na rakouské části Neziiderského jezera. V roce 2010 úspěšně vyhnízdil jeden pár na východním Slovensku na Senných rybnících (Balla in litt.). V roce 2022, poprvé ve známe historii, hnízdí kormorán malý také u nás. V přírodní rezervaci Věstonická nádrž na vodní

nádrži Nové Mlýny nedaleko Mikulova zahníždilo letos téměř čtyřicet párů (web2).

A jak je to s kormoránem malým v Karlovarském kraji? Do roku 2021 není evidováno v našem kraji jediné pozorování. V roce 2021 se situace změnila, nicméně ne zásadně. V červenci byl na Ostrovských rybnících u Ostrova pozorován jeden jedinec 12. a 13. července (Vladimír Teplý, Lada Frýbová), 4. srpna pak jeden jedinec na jezeře Medard u Sokolova (V. Teplý). Naposledy byl kormorán malý zastížen 2. května 2022 na soustavě brťských rybníků západně od Toužimi (Pavel Jaška). Opět se jednalo o jediného ptáka.

Kormorán malý patří v Karlovarském kraji prozatím k doslova raritním druhům. V souladu s evropskými trendy však můžeme v budoucnu předpokládat určitý nárůst početnosti. Na předjímání dopadu šíření kormorána malého na chov ryb je rozhodně brzy, nicméně není těžké si představit reakce rybářů a rybníkářů na nový druh kormorána v našich vodách, byť je sebevzácnější. Úvahám na téma řešení možného konfliktu mezi rybochovy a kormoránem malým bychom se tedy rozhodně neměli bránit.

Kormorán malý preferuje ryby velikosti 10–15 cm (kormorán velký 20–25 cm; Hudec et al. 1994). Nezdá se tedy být pravděpodobné, že by představoval výraznou hospodářskou hrozbu pro naše hlavní rybníky s dominancí kapra. V případě výraznějšího nárůstu početnosti kormoránů však může teoreticky dojít ke kolizím na rybnících plůdkových, případně v pstruhových akvakulturách. K obdobně rozsáhlým problémům srovnatelným s kormoránem velkým však jistě nedojde. V případě kormorána velkého mají u nás největší škody na svědomí protahující a zimující ptáci. V ČR zimuje mezi 10–15 tisíci jedinci (M. Kratochvíl, úst. údaj), každoročně dochází k odstřelům tisíců jedinců. Ptáci u nás zimující pochází s vysokou pravděpodobností z velkých severských hnízdišť v Pobaltí (Cepák et al. 2008). Kormorán malý je oproti tomu poměrně teplo milné zvíře rozšiřující se z jihovýchodu. Těžko snáší silné zimy. Vyžaduje ekologicky kvalitní vody s rozvinutou vegetací. Typickým životním prostředím jsou vnitrozemská jezera, široká ramena veletoků nebo rozsáhlá bažinatá území.

Kormorán malý v letu. Obě fotografie Petr Suvorov.

České mokřadní prostředí je silně poznamenáno historickou devastací krajiny a příliš intenzivním chovem ryb. Pro kormorána malého tak nepředstavuje optimální prostředí. Situace je tedy u kormorána malého ve srovnání s kormoránem velkým zcela odlišná.

V každém případě bychom měli využít naše dosavadní zkušenosti s kormoránem velkým a ochranou konfliktních druhů vůbec a co nejlépe připravit prostředí pro celospolečenské přijetí kormorána malého do naší fauny, a to bez nadbytečných vášní. Není důvod, aby se charismatický, nesmírně zajímavý druh s pohnutou historií nestal vítaným obyvatelem naší krajiny. ■

Literatura:

- Cepák J., Kliša P., Škopek J., Schröpfer L., Jelínek M., Hořák D., Formánek J. et. Zářybnický J. (2008): Atlas migrace ptáků České a Slovenské republiky. – Aventinum, 607 pp.
- Crivelli A. J., Nazirides T. et. Jerrentrup H. (1996): Action plan for the pygmy cormorant (*Phalacrocorax pygmeus*) in Europe. – https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/action_plans/docs/phalacrocorax_pygmeus.pdf
- Hudec K., Balát, F., Černý V., Černý W., Ferienc O., Folk Č., Formánek J. et al. (1994): Fauna ČR a SR Ptáci – Aves díl 1. – Academia Praha- 671 pp.
- Keller V., Herrando S., Voříšek P., Kipson M., Milanese P., Anton, D., Klišová A. et al. (2020): European breeding bird atlas 2: distribution, abundance and change. – European bird census council & Lynx Edicions, Barcelona. 967 pp.
- Ławicki Ł., Khil L. et. de Vries P. P. (2012). Expansion of Pygmy Cormorant in central and western Europe and increase of breeding population in southern Europe. – Dutch Birding 34, 273–288.
- Šťastný K., Bejček V., Mikuláš I. et. Hudec K. (2021): Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2014–2017. – Aventinum, 511 pp.
- web1: <http://datazone.birdlife.org/species/factsheet/pygmy-cormorant-microcarbo-pygmaeus/text>
- web2: <https://www.birdlife.cz/v-cesku-poprve-zahnizdil-kormoran-maly/>